Наука та інноваційний розвиток економіки і суспільства

О.С. Попович, Ю.М. Капіца

Нормативно-правове поле науки потребує істотного вдосконалення: до прийняття змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»

Члени робочої групи, утвореної Держінформнауки для підготовки проекту змін до закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», аналізують зміни і доповнення до розробленого цією групою проекту закону, які виникли в процесі його узгодження з міністерствами і відомствами України і доводять їх необґрунтованість. Автори переконані в необхідності законодавчого розв'язання проблем, які в разі прийняття цього варіанту закону залишаться невирішеними. У той же час вони висловлюють сумнів, що оптимальний варіант вдасться провести крізь тенета вітчизняної бюрократії, а тому пропонують звернутися до Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти з пропозицією внести його на обговорення у Верховній Раді від імені групи народних депутатів.

Наукова громадськість все виразніше усвідомлює необхідність докорінної зміни політики держави по відношенню до науки і до вченого, як до її творця. Це диктується зовсім не бажанням науковців урвати собі трохи більший шматочок від «суспільного пирога», а розумінням механізмів інноваційного розвитку економіки і того ключового значення науки для здійснення саме такого варіанту розвитку. Хоча практично всі президенти незалежної України з більшою чи дещо меншою переконливістю заявляли про необхідність переведення економіки на інноваційні рейки, характерною для останнього десятиліття стала непослідовність державної політики у цій сфері, суперечливість у формуванні законодавства, що її регулює. Цілий ряд положень нині діючого Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» відверто ігнорується виконавчою владою, а деякі з його норм вже не враховують реалій сучасності. Це поставило вітчизняну науку на грань виживання. Майже знищена галузева наука, і наукометричні дослідження свідчать, що в цілому ряді наукових напрямів, в тому числі тих, що ще донедавна були предметом нашої гордості, спостерігаються явні ознаки кризи розвитку. Небувало знизився престиж професії науковця.

На глибоке переконання багатьох фахівців, якщо найближчим часом не вжити кардинальних заходів щодо підтримки вітчизняної науки і організації практичного використання її потенціалу як реального ресурсу, необхідного для невідкладної модернізації економіки, то на подальших можливостях інноваційного розвитку вітчизняної економіки можна поставити хрест.

© О.С. Попович, Ю.М. Капіца, 2012

У зв'язку з цим наукова громадськість покладала великі надії на нову редакцію Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», для підготовки якого Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України створило в 2011 році спеціальну робочу групу, очолити яку було доручено члену-кореспонденту Національної академії правових наук України Мироненко Н.М.[1] Про основні задуми і проблеми, на розв'язання яких була налаштована ця робоча група, йшлося в роботі [1]. Робоча група активно працювала до останнього часу і підготувала проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (від 26 червня 2012 р.), з яким можна познайомитись на сайті Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України. Проте проект робочої групи Держінформнауки після консультацій з відповідними міністерствами та іншими центральними органами було суттєво скорочено з видаленням принципових положень щодо фінансування та стимулювання наукової і науково-технічної діяльності та запропоновано проект в редакції від 04 грудня 2012 р..

Метою даної роботи є продемонструвати нашим читачам, до чого зводяться ці зміни. Зупинимося на тих, які вважаємо за найбільш важливі.

Почнемо з преамбули закону. Робоча група запропонувала доповнити її наступним текстом.

«Закон спрямований на збереження, розвиток та ефективніше використання науково-технічного та кадрового потенціалу науки, прискорене інтегрування її надбань у культурну та освітню сфери, галузі, що забезпечують міжнародну конкурентоспроможність і національну безпеку України».

В узгодженому варіанті ця норма зникла. З точки зору норм прямого регулювання, це не принципово, але таке явне небажання зберігати і розвивати науковий потенціал дивує.

Найбільш болючою проблемою нашої науки є її хронічне недофінансування. Пересічному українцеві це може здатися дивним, адже нерідко чуються твердження урядовців про постійне зростання фінансування науки з державного бюджету. Реальний стан справ демонструє рис. 1., на якому представлено порівняння фінансування науки з усіх джерел, починаючи з 1995 року, в поточних цінах (за даними держкомстату [2]) з кривою, що враховує інфляцію (отримана за допомогою дефлятора, розрахованого І.О. Булкіним [3]).

Зауважимо, що крива (див. рис. 1) розпочинається у 1995 році, тобто після того, як відбулося катастрофічне падіння фінансування науки початку 90-х років, коли воно вже обмежувалось тільки заробітною платою науковців і практично не передбачало ні закупівлі обладнання, ні матеріалів, необхідних для наукових досліджень.

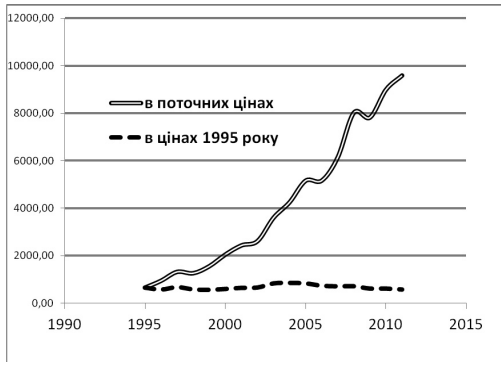

Рис. 1. Динаміка фінансування науки в Україні (з усіх джерел)

Отже однією із найважливіших проблем є необхідність суттєво збільшити бюджетні витрати на наукові дослідження і

[1] В складі робочої групи активно працювали також О.С. Попович, Ю.М. Капіца, О.Д. Крупчан, О.В. Крехівський, О.П. Орлюк, І.Ю. Єгоров

розробки. Говорячи про євроінтеграцію, про наближення до європейських стандартів, нам необхідно згадати і про те, що об'єднана Європа ставить собі за мету вийти до 2020 року на рівень загального фінансування наукових досліджень і розробок (з усіх джерел) 3% ВВП. Таку мету робоча група зафіксувала і в проекті нового закону, передбачивши у статті 33 норму:

«Держава застосовує фінансово-кредитні та податкові важелі, спрямовані на забезпечення до 2020 року зростання фінансування науки з усіх джерел до 3 відсотків валового внутрішнього продукту».

Проте в «узгодженому» варіанті проекту ця норма відсутня так само, як будь-які зобов'язання держави щодо нарощування фінансування науки. Можна не сумніватися, що їх вилучено за наполяганням міністерства фінансів, яке зазвичай «дуже береже державну копійку», ігноруючи ті колосальні збитки, які є неминучим наслідком такої «економії» в перспективі. Адже йдеться про щорічне нарощування кількох сотих відсотка ВВП, тобто на суми, порівняні з точністю балансування бюджету, які практично не порушили б його збалансованості. Тим більш, що українська наука, завдяки «специфіці вітчизняної податкової системи», повертає до державного бюджету у вигляді податків навіть більші суми, ніж він виділяє на наукові дослідження й розробки.

Зрозуміло, що вийти на передбачений процитованою вище нормою рівень наукоємності не можна лише за рахунок витрат державного бюджету. За нашими оцінками бюджет мав би забезпечувати лише третину інвестицій у науку – десь біля 1% ВВП. Решту мають забезпечити замовлення вітчизняних та зарубіжних замовників. Для того щоб стимулювати залучення таких коштів, робоча група запропонувала введення таких податкових стимулів:

Доповнити статтю 153 Податкового кодексу України наступними підпунктами:

153.16. Підприємства, що здійснюють фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, що проводяться науковими установами та вищими навчальними закладами III-IV рівнів акредитації, а також, що проводяться безпосередньо самими підприємствами, мають право включати зазначені витрати у склад витрат звітного (податкового) періоду, в якому завершені такі роботи (окремі етапи робіт) у розмірі фактичних витрат з застосуванням коефіцієнту 1,5.

Застосування коефіцієнту 1,5 здійснюється при державній реєстрації вказаних робіт у встановленому законодавством порядку.

153.17. Податок на прибуток малих та середніх підприємств від реалізації нової продукції відповідно до пріоритетних напрямів науково-технічної та інноваційної діяльності встановлюється у розмірі 50 відсотків від ставки податку на прибуток підприємств на строк двох років після року освоєння її виробництва.

Податок на прибуток новостворених малих та середніх підприємств від реалізації нової продукції відповідно до пріоритетних напрямів науково-технічної та інноваційної діяльності встановлюється у розмірі нульової ставки податку протягом двох років, наступних за роком створення підприємства, та у розмірі 50 відсотків протягом наступних трьох років.

Визнання продукції новою здійснюється уповноваженим органом у сфері наукової та науково-технічної діяльності у встановленому порядку.

153.18. Податок на прибуток підприємств (конструкторсько-технологічні організації, дослідні заводи і виробництва), що входять до науково-технічного комплексу, створеного на базі науково-дослідного інституту, від реалізації дослідних партій продукції та проведення дослідно-конструкторських та конструкторсько-технологічних робіт встановлюється у

розмірі 50 відсотків від ставки податку для підприємств.

Прибуток, одержаний підприємствами та організаціями, зазначеними у частині другій цього пункту, від реалізації дослідних партій нової продукції, не підлягає оподаткуванню протягом 2 років після освоєння їх виробництва.

Доповнити статтю 197 Податкового кодексу України новим підпунктом такого змісту:

197.16.3. Звільняються від оподаткування операції із ввезення на митну територію України наукових приладів, обладнання, запасних частин і витратних матеріалів для них, реактивів, зразків для забезпечення власної наукової та науково-технічної діяльності наукових установ і вищих навчальних закладів, якщо ідентичні товари з аналогічними якісними показниками не виробляються в Україні.

Проте вказані положення були вилучені з прикінцевої частини проекту Закону. Зауважимо, що у випадку необхідності підготовки окремого закону щодо внесення змін до Податкового кодексу України, вказаний проект має подаватися разом з законом щодо внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

Загалом у процесі «узгодження» були вилучені практично всі конкретні пропозиції щодо податкового стимулювання інвестицій у науку з боку виробничих структур. Тобто продовжується давня традиція: принципова можливість застосування таких стимулів декларується, але в реальній практиці жоден з них застосовувати щодо науки та інновацій законом не передбачено.

Однією з причин відсутності зрушень у науково-технічній сфері є відсутність стратегічних документів та планів розвитку, що визначали б в Україні розвиток науки, розробок та інноваційної діяльності. Зауважимо, що європейським стандартом на цей час є прийняття національних стратегій та планів розвитку досліджень, розробок та інновацій, зокрема: Стратегія ФРН у сфері високих технологій, 2006 рік; Операційна програма «Інноваційна економіка» Польщі на 2007–2013 роки; Національний план Іспанії з наукових досліджень, розвитку і технологічних інновацій на 2008–2011 роки; Національна політика Чеської Республіки в галузі досліджень, розробок та інновацій на 2009–2015 роки тощо. При цьому національні плани зазвичай поєднують визначення пріоритетів та інструментів для їхнього втілення та включають: перелік основних міжгалузевих пріоритетів та програм (розвиток інфраструктури, трансфер технологій, людських ресурсів тощо), галузевих пріоритетів та програм; механізми координації політики та реалізації національного плану; регіональні плани; механізм моніторингу виконання національного плану, індикатори, за якими ведеться спостереження, порядок оцінки результатів тощо; суми фінансування та його розподіл на виконання програм; зміни до законодавства, котрі необхідно ухвалити.

В Україні замість прийняття конкретних планів дій одна за одною приймаються концепції розвитку науково-технічної, інноваційної сфери (1999, 2009, 2012 роки). Проте відсутність виконання цих концепцій та перекладання завдань на всі подальші роки зводить таку роботу нанівець.

Робочою групою з урахуванням європейського досвіду, а також рекомендацій проекту ЄС «Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні», що здійснювався в Україні у 2009-2011 роках [8], була запропонована чітка система державного управління розвитку науково-технічною сферою через прийняття восьмирічних стратегій та чотирьохрічних планів розвитку.

Так, ***Верховна Рада України: … затверджує Стратегію розвитку наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності строком на вісім років, в рамках стратегії визначає стратегічні пріоритетні напрями розвитку науки і техніки, інноваційної діяльності (стаття 25).***

Кабінет Міністрів України: …. розробляє відповідно до Стратегії розвитку наукової та науково-технічної діяльності та стратегічних пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, інноваційної діяльності та схвалює Національні плани розвитку наукової та науково-технічної діяльності на кожні чотири роки та в рамках національних планів визначає пріоритетні середньострокові (на чотири роки) напрями розвитку наукових досліджень і науково-технічних розробок.

Затверджує в межах Національного плану розвитку наукової і науково-технічної діяльності державні цільові науково-технічні програми, спрямовані на реалізацію середньострокових пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок, організує контроль їх виконання….*(стаття 27).*

Проте вказані пропозиції було виключено.

Найбільш розорена в Україні за останні два десятиліття галузева наука, і те, що від неї лишилося, сьогодні особливо потребує підтримки. Є неправильним вилучення відповідних статей та визначень. Проте навіть згадку про неї з нашого проекту знято, не говорячи вже про конкретні пропозиції щодо механізмів її підтримки – наприклад, запровадження бюджетної програми стимулювання розвитку галузевих наукових установ.

Серйозним проривом у застарілому законодавчому ігноруванні специфіки наукової діяльності члени робочої групи вважали доповнення до статті 6, яким встановлювався для наукових працівників особливий режим робочого часу **– ненормований робочий день і** режим гнучкого робочого часу на основній роботі та роботі за сумісництвом. Адже справжній вчений фактично не припиняє свого пошуку істини, незалежно від того, чи перебуває на робочому місці, чи їде в тролейбусі або сидить у читальному залі в бібліотеці. У той же час законодавство передбачає, що він має відсидіти рівно 8 годин у своїй установі, і контрольні органи роблять суворі зауваження, якщо виявляють, що в цей час він зустрічався із студентами або відвідав семінар в іншому інституті, не оформивши «місцевого відрядження». Всі розуміють, що це гра, яка ведеться заради того, щоб задовольнити потребу бюрократії імітувати корисну діяльність, але продовжують її вести – сперечатися з інструкціями та їх «повномочними носіями» – марна справа. Певною мірою вона допомагає керівникам, які не вміють проконтролювати реальну ефективність роботи науковців: їм є чим зайнятись – вони організують контроль своєчасності виходу на роботу і перебування на робочому місці.

Такий підхід – пряме продовження тейлоризму, в якому людина розглядалася не більше як виконавець якоїсь порівняно простої функції у виробничому процесі. По відношенню до наукової праці в передових країнах він практично не застосовувався, а в наш час – час високих технологій, які вимагають інтелектуального творчого підходу, – все більше витісняється навіть із виробничої сфери. У нормуванні трудового процесу на перший план все більшою мірою виноситься його результат, а не кількість годин, проведених на робочому місці.

Наша робоча група запропонувала відмовитись від традиційної для вітчизняного законодавства погодинної імітації трудової діяльності і запровадити в новій редакції закону норму: «*Для наукових працівників встановлюється особли-*

*вий режим робочого часу — **ненормований робочий ден**ь. Ненормований робочий день встановлюється для наукових працівників, керівників наукових установ, спеціалістів наукової установи, праця яких за характером виконуваних ними функцій не може бути обмеженою нормальною тривалістю робочого дня, не піддається точному обліку (нормуванню), у зв'язку із особливостями організації їх праці розподіляється ними на свій розсуд... Міра праці у даному випадку визначається не тільки тривалістю робочого часу, але також колом обов'язків, обсягом виконаних робіт (навантаженням), ступенем напруженості, складністю і самостійністю у роботі».*

Проте ця норма також не пройшла «узгодження». Шкода: значить, ми будемо продовжувати на законодавчому рівні вперто ігнорувати основну специфіку наукової праці, потай притримуючись такого режиму на практиці (як це споконвіку робиться у багатьох інститутах).

Ще однією принципово важливою проблемою, яку намагалась вирішити робоча група в новій редакції закону, є використання інтелектуальної власності, створеної при виконанні наукових робіт, що виконуються за державні кошти. В Україні домінуючою є думка про те, що права на об'єкти права інтелектуальної власності, які створені з використанням державних коштів, мають належати лише державі. Так було свого часу і в США. Проте після тривалих дискусій там прийшли до висновку, що такий підхід насправді є контрпродуктивним, тому що держава здебільшого не має можливості займатися їхньою комерціалізацією, а розробник не може цього зробити через те, що створені ним об'єкти права інтелектуальної власності йому не належать. У 1980 році були прийняті закони Байя-Доула (Державний закон 96-517) та Стівенсона-Уайдлера (Державний закон 96-418), які закріпили права на об'єкти інтелектуальної власності, що були створені з використанням державних коштів, за організаціями – виконавцями відповідних проектів (див., наприклад, [4]).

Наслідком прийняття цього закону стало експоненційне зростання інноваційної активності. Так, якщо до 1980 р. університети отримували біля 250 патентів на рік, а трансфер технологій здійснювали тільки 25–30 університетів, то у 2005 році вони отримали вже 3000 патентів, а трансфером технологій займалися біля 200 університетів. Враховуючи цей явно позитивний досвід, робоча група запропонувала внести до закону наступні норми: «*Виключні права на об'єкти права інтелектуальної власності, що створені з використанням бюджетного фінансування, належать юридичній особі-суб'єкту наукової і науково-технічної діяльності, що отримав таке фінансування.*

Держава зберігає за собою невиключну ліцензію на використання винаходу, що створений у ході здійснення проекту за рахунок бюджетних коштів.

Творець (творці) об'єкта права інтелектуальної власності (автор, винахідник тощо) мають право на частину доходу від використання об'єкта права інтелектуальної власності, що створений з використанням бюджетного фінансування».

Проте лінійно-бюрократична логіка наших фінансистів цього не може сприйняти: як же це можна допустити – держава платить за роботу, а її результат не забирає собі повністю?! Таким чином, якщо слідувати цій логіці, то правовласником об'єктів інтелектуальної власності повинен бути Фонд держмайна України. У той же час, відповідно до ст.421 ЦКУ «Суб'єкти права інтелектуальної власності» [5], держава не визнається таким суб'єктом. Отже приходимо до абсурду з юридичної точки зору, а з точки зору практичної організації трансферу технологій – тим більше. Адже по-суті про-

довжується існування застарілих нормативно-правових умов, які примушують вчених працювати на полицю.

Національні наукові центри у нас (на відміну від Росії) фактично не мають особливого статусу – це свого роду почесне звання, яке нічого не дає установі ні в плані завдань, що перед нею стоять, ні в плані державної підтримки. Виходячи з цього, робочою групою було запропоновано наповнити такий статус реальним змістом і не назавжди, а на час виконання важливої для держави програми і підкріпити його цільовим фінансуванням.

Можна продумати інші варіанти функціонального призначення національного наукового центру, але, на наше глибоке переконання, для того щоб дана форма державного впливу на діяльність наукових установ була конструктивною, цей статус повинен бути особливим.

Важко зрозуміти, чому була відкинута пропозиція щодо уточнення функцій вченої ради наукової установи, наголосивши, що вона є колегіальним органом управління науковою і науково-технічною діяльністю наукової установи, ***який виконує науково-організаційні та консультативно-дорадчі функції.*** Тим самим, по-суті, ігнорується те, що вже давно склалося в академічних установах – в деяких питаннях вона лише висловлює рекомендації керівництву, а в цілому ряді інших – її рішення остаточне. Це фактично вже юридично закріплено в статутних документах вузів, чому ж це не зафіксувати і для науково-дослідних інститутів? – Знову законодавчі норми будуть відставати від реального життя.

Доопрацьований проект містить і ряд норм, які не пропонувалися робочою групою. Так, у визначення терміна «*вчений*» додано: «*має повну вищу освіту*». Ця наївна «повага до вченого» суперечить здоровому глузду, адже, наприклад, такий всесвітньо відомий вчений як Боголюбов М.М. не мав повної вищої освіти. Поняття *вчений* в нашому законі суттєво ширше, ніж поняття *науковий працівник*. Воно охоплює і значну кількість осіб, для яких наукова діяльність – це щось додаткове до їх професійної діяльності. Ми повинні визнавати вченим кожного, хто опублікував бодай кілька наукових робіт. Але для професійної діяльності і науковця, і викладача є певні обов'язкові умови, яким даний дослідник може й не відповідати. Вони визначені відповідними нормативно-правовими актами.

Тому навряд чи можна вважати виправданим те, що в ст. 5 до прав вченого додано:

– *займатися викладацькою діяльністю та виконувати наукову та науково-технічну експертизу відповідно до законодавства;*

– *проходити у встановленому порядку стажування в наукових установах чи вищих навчальних закладах (у тому числі за кордоном);*

– *займатися підприємницькою діяльністю відповідно до законодавства.*

Ці права доречні для наукового працівника, але не для будь-якого вченого.

Принципове значення має пропозиція обмежити перелік організацій, що отримують у тій чи іншій формі кошти з державного бюджету, тільки тими, які внесені до Державного реєстру наукових установ, які підтримуються державою. На наш погляд, вона не є прийнятною. Доволі копітка й довготривала процедура, що передує включенню інституту до реєстру, має на меті виявити не тільки рівень його роботи, але й те, чи задовольняє дана установа фінансовим вимогам, за яких їй можна надати статус неприбуткової організації. Така норма суттєво ускладнила б взаємовідносини органів державної влади з наукою, адже фактично вона означала б, що науково-технологічні організації, які мають прибуток, не можуть виконувати ніякі дер-

жавні замовлення чи отримувати дотації від держави.

У проекті, який сьогодні пропонується внести на розгляд Кабінету Міністрів, є чимало інших втрат, які, як і перелічені вище, скоріше за все не пройдуть через процедури узгодження з міністерствами. У цьому зв'язку можна пригадати історію нині чинного закону: адже він так і «не пройшов» через тенета вітчизняної бюрократії. Тодішній міністр науки і технологій В.П. Семиноженко звернувся до кількох депутатів-вчених, і вони внесли його від свого імені. Хочеться сподіватись, що в новообраному депутатському корпусі, особливо в комітеті з питань науки і освіти знайдеться бодай кілька таких, хто знає проблеми вітчизняної науки, розуміє важливість їх вирішення для майбутнього нашої країни і підтримає наш проект. Для ознайомлення з ним наукової громадськості ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАН України розмістив його на своєму сайті [7].

1//. *Попович А.С.* Проблемы, которые необходимо решить в новой редакции Закона Украины «О научной и научно-технической деятельности» / А.С. Попович // Наука та інновації т. 7. – 2011. – № 6. – С. 86–90.

2. Статистичні щорічники «Україна» за відповідні роки.

3. *Булкін І.О.* Деякі особливості динаміки інтенсивності фінансового забезпечення наукової системи України / І.О. Булкін // Проблеми статистики. –2005. – № 7. С. 181–186.

4. *Онопрієнко М.В.* Кому має належати інтелектуальна власність, створена за державні кошти (щодо необхідності використання досвіду США правового регулювання цього питання) / М.В. Онопрієнко // Проблемы и перспективы инновационного развития экономики: материалы XVII международной научно-практической конференции, г. Алушта, 10–15 сентября 2012 г. – Симферополь ИТ «АРИАЛ», 2012. – 488 с. – С. 357 – 361.

5. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), NN 40–44. 2003. – ст. 356.

6. Про здійснення державних закупівель № 2289 – VI від 1 червня 2010 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010. – N 33, – с. 471.

7. http://stepscenter.at.ua

8. *Авігдор Г.* Законодавство у сфері інноваційної діяльності Європейського Союзу та держав-членів: інструменти, особливості розвитку / Г. Авігдор, Ю. Капіца, Х. Лео / за ред. Г. Авігдора, Ю. Капіци// Законодавче регулювання інноваційної діяльності в Європейському Союзі та державах-членах ЄС. – К.: Фенікс, 2011. – С. 13–48.

Одержано 24.12.2012

А.С. Попович, Ю.М. Капица

Нормативно-правовое поле науки требует существенного усовершенствования: до принятия изменений в Законе Украины «О научной и научно-технической деятельности»

Члены рабочей группы, созданной Госинформнауки для подготовки проекта изменений закона Украины «О научной и научно-технической деятельности», анализируют изменения и дополнения к разработанному этой группой проекту закона, которые возникли в процессе его согласования с министерствами и ведомствами Украины, и доказывают их необоснованность. Авторы убеждены в необходимости законодательного решения проблем, которые в случае принятия этого варианта закона останутся нерешенными. В то же время они сомневаются, что оптимальный вариант проекта удастся провести через сети отечественной бюрократии, а потому предлагают обратиться в Комитет Верховной Рады Украины по вопросам науки и образования с предложением внести его на обсуждение в Верховной Раде от имени группы народных депутатов.